

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

6. oktoober 2009(*)

Politseikoostöö ja õigusalane koostöö kriminaalasjades – Raamotsus 2002/584/JSK – Euroopa vahistamismäärus ja liikmesriikidevaheline üleandmiskord – Artikli 4 punkt 6 – Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlik alus – Siseriiklikus õiguses rakendamine – Vahistamismääruse teinud liikmesriigi kodanikust vahistatu – Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vahistamismäärust täitva liikmesriigi poolt tingimusel, et isik on tema territooriumil viis aastat elanud – EÜ artikkel 12

Kohtuasjas C-123/08,

mille ese on EL artikli 35 ja EÜ artikli 234 alusel Rechtbank Amsterdami (Madalmaad) 28. detsembri 2007. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 21. märtsil 2008, Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses, mis puudutab

Dominic Wolzenburgi,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed P. Jann, C. W. A. Timmermans, K. Lenaerts ja M. Ilešič, kohtunikud A. Tizzano, A. Borg Barthet, J. Malenovský, J. Klučka, U. Löhms ja L. Bay Larsen (ettekandja),

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades eelotsusetaotluse esitanud kohtu 17. märtsi 2008. aasta taotlust, mis saabus Euroopa Kohtusse 21. märtsil 2008, lahendada eelotsusetaotlus kodukorra artikli 104b alusel kiirmenetluses,

arvestades Euroopa Kohtu kolmanda koja 2. aprilli 2008. aasta otsust mitte lahendada eelotsusetaotlust kiirmenetluses,

arvestades kodukorra artikli 104b lõike 2 viienda lõigu alusel toimunud kirjalikus menetluses ja 17. veebruaril 2009 toimunud kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- D. Wolzenburg, esindajad: advokaadid D. Wiersum ja J. van der Putte,
- Madalmaade valitsus, esindajad: C. Wissels ja M. Noort,
- Taani valitsus, esindaja: C. Pilgaard Zinglensen,
- Saksamaa valitsus, esindajad: M. Lumma ja J. Kemper,

- Prantsusmaa valitsus, esindajad: G. de Bergues ja J.-C. Niollet,
- Austria valitsus, esindajad: E. Riedl ja T. Fülöp,
- Poola valitsus, esindaja: M. Dowgielewicz,
- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: S. Grünheid ja R. Troosters,

olles 24. märtsi 2009. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34; edaspidi „raamotsus”) artikli 4 punkti 6 ja EÜ artikli 12 tõlgendamist.

2 Eelotsusetaotluse esitas Internationale Rechtshulpkamer du Rechtbank Amsterdam (Amsterdami piirkondliku kohtu rahvusvahelise koostöö kolleegium, edaspidi „vahistamismäärust täitev Madalmaade õigusasutus”) menetluses, mis puudutab 13. juuli 2006. aasta Euroopa vahistamismääruse täitmist, mille Staatsanwaltschaft Aachen (edaspidi „vahistamismääruse teinud Saksa õigusasutus”) oli teinud Saksa kodaniku D. Wolzenburgi suhtes.

Õiguslik raamistik

EL lepingu VI peatükk

3 Amsterdami lepingu jõustumise kuupäeva käsitlevast teadaandest, mis avaldati Euroopa Ühenduste Teatajas 1. mail 1999 (EÜT L 114, lk 56), ilmneb, et Madalmaade Kuningriik tunnustas EL artikli 35 lõike 2 alusel tehtud deklaratsiooniga Euroopa Kohtu pädevust langetada eelotsuseid EL artikli 35 lõike 3 punktis b sätestatud korras.

Raamotsus 2002/584/JSK

4 Raamotsuse põhjendus 5 näeb ette:

„Tulenevalt eesmärgist kujundada Euroopa Liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks tuleks kaotada liikmesriikidevaheline väljaandmine ja asendada see õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga. [...] Tavapärased koostöösuhted, mis on siiani domineerinud liikmesriikide vahel, tuleks asendada kriminaalasjades tehtud otsuste vaba liikumisega, mis hõlmaks nii kohtuotsuse eelseid kui lõplikke otsuseid vabadusel, turvalisusel ning õigusel rajaneva ala raamistikus.”

5 Selle raamotsuse põhjendus 7 näeb ette, et kuna:

„13. detsembri 1957. aasta väljaandmise Euroopa konventsioonile rajatud mitmepoolse väljaandmissüsteemi asendamise eesmärki ei suuda seoses selle ulatuse ja toimega

ühepoolsetl tegutsevad liikmesriigid piisavalt saavutada ning seda saab paremini saavutada liidu tasandil, võib nõukogu võtta meetmeid vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele, millele on osutatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 ja Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklis 5. [...]"

6 Selle raamotsuse põhjendus 8 näeb ette:

„Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta tehtud otsuseid tuleb piisavalt kontrollida, mis tähendab, et selle liikmesriigi õigusasutus, kus tagaotsitav on vahistatud, peab tegema otsuse tema üleandmise kohta.”

7 Raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõigetes 1 ja 2 on Euroopa vahistamismäärus ja selle täitmise kohustus määratletud järgmiselt:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.”

8 Selle raamotsuse artikli 2 lõige 1 näeb ette, et vahistamismääruse võib teha, kui karistuse kohta on otsus tehtud ja see karistus on vähemalt nelja kuu pikkune.

9 Raamotsuse artiklis 3 on loetletud kolm „Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustusli[kku] alus[t]”.

10 Raamotsuse artikkel 4 „Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlikud alused” loetleb need alused seitsmes punktis. Selle artikli punkt 6 on järgmine:

„Vahistamismäärust täitev õigusasutus võib keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest [...]:

[...]

6) kui Euroopa vahistamismäärus on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks ja tagaotsitav viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta ning see riik kohustub karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitma vastavalt oma siseriiklikule õigusele.”

11 Raamotsuse artikkel 5 „Vahistamismääruse teinud liikmesriigis teataval juhtudel antavad tagatised” on sõnastatud järgmiselt:

„Euroopa vahistamismääruse täitmise suhtes täitva õigusasutuse poolt võib vahistamismäärust täitva liikmesriigi õiguse alusel kohaldada järgmisi tingimusi:

[...]

3) kui isik, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus kohtu alla andmiseks, on vahistamismäärust täitva liikmesriigi kodanik või omab seal elukohta, võib üleandmise suhtes kohaldada tingimust, et see isik tuuakse pärast ülekuulamist vahistamismäärust täitvasse liikmesriiki tagasi, et ta saaks seal kanda vabadusekaotust või täita vabadust piiravat julgeolekumeedet, mis on talle määratud vahistamismääruse teinud liikmesriigis.”

12 Sama raamotsuse artikli 11 „Tagaotsitava õigused” lõikes 1 on sätestatud:

„Kui tagaotsitav vahistatakse, teatab vahistamismäärust täitev pädev õigusasutus vastavalt oma siseriiklikule õigusele sellele isikule Euroopa vahistamismäärusest ja selle sisust ning ka võimalusest nõustuda enda üleandmisega vahistamismääruse teinud õigusasutusele.”

Raamotsus 2008/909/JSK

13 Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsuse 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil (ELT L 327, lk 27), mida kohaldatakse *mutatis mutandis* karistuste täideviimisel raamotsuse 2002/584 artikli 4 lõikes 6 sätestatud juhtudel, peavad liikmesriigid selle artikli 29 alusel rakendama enne 5. detsembrit 2011.

14 Raamotsuse 2008/909 artikli 3 lõikes 1 on täpsustatud, et selle eesmärk on kehtestada eeskirjad, mille kohaselt liikmesriigil, selleks et hõlbustada süüdimõistatud isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni, tuleb tunnustada kohtuotsust ja viia mõistatud karistus täide.

15 Selle raamotsuse artikli 4 lõike 7 punkt a on valikut võimaldav säte, mis lubab liikmesriigi pädeval asutusel edastada kohtuotsuse täitvasse liikmesriiki, kui süüdimõistatud isik seal elab ja on seaduslikult elanud pidevalt vähemalt viis aastat.

Direktiiv 2004/38/EÜ

16 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, lk 77; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46; parandused ELT 2004, L 229, lk 35; ELT 2005, L 197, lk 34 ja ELT 2007, L 204, lk 28), põhjendus 17 näeb ette:

„Kui liidu kodanikud, kes on otsustanud jääda vastuvõtvasse liikmesriiki pikemaks ajaks, saaksid kasutada alalist elamisõigust, tugevdaks see liidu kodakondsuse väärtust ja oleks oluliseks teguriks sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamisel, mis on üks liidu põhieesmärke. Seepärast tuleks alaline elamisõigus näha ette kõikidele liidu kodanikele ja nende pereliikmetele, kes on elanud vastuvõtvas liikmesriigis kooskõlas käesolevas direktiivis sätestatud tingimustega viis järjestikust aastat, ilma et neid oleks välja saadetud.”

17 Nimetatud direktiivi artikli 16 lõikes 1 on sätestatud:

„Liidu kodanikud, kes on elanud vastuvõtvast liikmesriigis seaduslikult ja pidevalt viis järjestikust aastat, saavad seal alalise elamisõiguse.[...]”

18 Direktiivi artikli 19 lõikes 1 on sätestatud:

„Taotluse korral annavad liikmesriigid alalise elamisõigusega liidu kodanikele pärast nende elamisperioodi kestuse kontrollimist alalise elukoha tõendi.”

Siseriiklik õigus

19 Madalmaade 29. aprilli 2004. aasta Overleveringswet (üleandmiseseadus; *Staatsblad* 2004, nr 195, edaspidi „OLW”) rakendab raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 ja artikli 5 punkti 3 Madalmaade õiguskorras.

20 OLW artikli 6 lõiked 1–3 käsitlevad Madalmaade kodanikke. Artikli lõige 1 rakendab nimetatud raamotsuse artikli 5 punkti 3 ning lõiked 2 ja 3 rakendavad raamotsuse artikli 4 punkti 6. Need kaks viimast lõiget sätestavad:

„2. Madalmaade kodaniku üleandmine ei ole lubatud, kui üleandmist taotletakse sellise vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks, mis on talle mõistetud lõpliku kohtuotsusega.

3. Juhul kui üleandmisest keeldutakse ainult lõike 2 sätete alusel, teatab prokuratuur vahistamismäärust täitvale õigusasutusele, et ta on valmis kohtuotsuse täitmisele pöörama vastavalt 21. märtsi 1983. aasta kohtulikult karistatud isikute üleandmise konventsiooni artiklile 11 või vastavalt muule kohaldatavale konventsioonile.”

21 OLW artikli 6 lõige 5, mis käsitleb muid isikuid kui Madalmaade kodanikud, olgu nad siis muu liikmesriigi või kolmanda riigi kodanikud, sätestab:

„Lõikeid 1–4 kohaldatakse ka välismaalasele, kellel on alaline elamisluba, juhul kui teda võib Madalmaades kohtu alla anda Euroopa vahistamismääruse aluseks olevate tegude eest, ning juhul kui on alust arvata, et ta ei kaota talle pärast üleandmist mõistetud karistuse või võetud meetme tõttu õigust elada Madalmaades.”

22 Madalmaade 23. novembri 2000. aasta Vreemdelingenwet’i (välismaalaste seadus; *Staatsblad* 2000, nr 495, edaspidi „Vw”) artikli 8 punkt e sätestab, et välismaalane elab Madalmaades ühenduse kodanikuna seaduslikult vaid siis, kui tema elamisõigus põhineb EÜ asutamislepingu või 2. mai 1992. aasta Euroopa Majanduspiirkonna lepingu (EÜT 1994, L 1, lk 3) alusel võetud eeskirjal.

23 Vw artikli 9 lõige 2 näeb ette, et kui välismaalane elab Madalmaades selle seaduse artikli 8 lõike 2 alusel seaduslikult ja on ühenduse kodanik, väljastab Madalmaade justiitsminister dokumendi riigis elamise seaduslikkuse kohta, kui välismaalane on omandanud direktiivi 2004/38 artikli 16 tähenduses alalise elamisõiguse.

24 Vw artikli 20 lõikest 1 „Alaline elamisluba” tuleneb, et Madalmaade justiitsministril on pädevus väljastada alalist elamisluba.

25 Vw artikli 21 lõike 1 punkt a näeb ette, et selle seaduse artikli 20 tähenduses võib alalise elamisloa taotluse jätta rahuldamata üksnes siis, kui välismaalane ei ole vahetult enne taotluse esitamist elanud Madalmaades seaduslikult ja pidevalt viis aastat sama seaduse artikli 8 tähenduses.

Menetlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimused

26 Kaks Saksa kohut määrasid 2002. aastal tehtud kohtuotsusega D. Wolzenburgile tingimisi kaks vabadusekaotuslikku karistust mitme 2001. aastal toime pandud kuriteo eest, eelkõige marihuaana Saksamaale toomise eest.

27 Amtsgericht Aacheni (Saksamaa) 27. märtsi 2003. aasta otsusega (*Gesamtstrafenbeschluss*) liideti need karistused ühe aasta ja üheksa kuu pikkuseks vabadusekaotuslikuks tingimisi karistuseks.

28 D. Wolzenburg sisenes Madalmaadesse 2005. aasta juuni alguses. Ta elab seal Venlo linnas asuvas korteris tema ja ta abikaasa nimel sõlmitud rendilepingu alusel.

29 Amtsgericht Plettenberg (Saksamaa) tühistas 5. juuli 2005. aasta otsusega 2003. aasta karistusest tingimisi vabastamise, kuna D. Wolzenburg rikkus tingimisi vabastamise kohaldamiseks kehtestatud tingimusi.

30 Vahistamismääruse teinud Saksa õigusasutus väljastas D. Wolzenburgi suhtes 13. juulil 2006 Euroopa vahistamismääruse.

31 Nimetatud õigusasutus kandis 17. juulil 2006 D. Wolzenburgi Schengeni infosüsteemi (SIS) jõustunud vabadusekaotusliku karistuse täitmise eesmärgil.

32 Selle kande alusel võeti D. Wolzenburg 1. augustil 2006 Madalmaades vahi alla.

33 Vahistamismääruse teinud Saksa õigusasutus saatis 3. augustil 2006 vahistamismäärust täitvale Madalmaade õigusasutusele 13. juulil 2006 väljastatud Euroopa vahistamismääruse, milles taotleti D. Wolzenburgi väljaandmist talle mõistetud ühe aasta ja üheksa kuu pikkuse karistuse kandmiseks.

34 D. Wolzenburg registreeris ennast Madalmaade immigratsiooni- ja naturalisatsiooniametis liidu kodanikuna Madalmaades 20. septembril 2006.

35 D. Wolzenburg töötas Madalmaades alates 2005. aasta viimasest kvartalist ning hakkas 2008. aasta septembrist alates väljaõppeprojektiga tegelema.

36 Euroopa Kohtule esitatud toimikust ilmneb, et D. Wolzenburg ei nõustunud sellega, et vahistamismäärust täitev Madalmaade õigusasutus annab ta välja vahistamismääruse teinud Saksa õigusasutusele vastavalt OLW-s ette nähtud kiirmenetlusele.

37 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et D. Wolzenburgi suhtes Euroopa vahistamismääruse väljastamise aluseks olevad asjaolud on Madalmaade õiguse alusel karistatavad ja et viimane ei saa Saksamaal süüdi mõistetud rikkumiste alusel ilma jääda oma õigusest elada Madalmaades.

38 Nimetatud kohus märgib ühtlasi, et D. Wolzenburg ei täida tingimusi, et saada Madalmaade alalist elamisluba, kuna ta ei ole veel elanud viis aastat katkematult Madalmaades, aga et ühenduse õiguse alusel teises liikmesriigis elavad liidu kodanikud ei soovi alati seda luba taotleda.

39 Neil asjaoludel otsustas Rechtbank Amsterdam menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas isikutena, kes raamotsuse [2002/584] artikli 4 punkti 6 mõttes viibivad või elavad vahistamismäärust täitvas liikmesriigis, tuleb käsitada ka isikuid, kes ei ole mitte vahistamismäärust täitva liikmesriigi, vaid mõne teise liikmesriigi kodanikud ning elavad vahistamismäärust täitvas liikmesriigis seaduslikult EÜ artikli 18 lõike 1 alusel, olenemata selle seadusliku elamise kestusest?

2. a) Kui vastus esimesele küsimusele on eitav, kas siis tuleb selles mainitud termineid tõlgendada nii, et need puudutavad isikuid, kes ei ole mitte vahistamismäärust täitva liikmesriigi, vaid mõne teise liikmesriigi kodanikud ning on enne Euroopa vahistamismääruse alusel vahi alla võtmist elanud vahistamismäärust täitvas liikmesriigis seaduslikult EÜ artikli 18 lõike 1 alusel vähemalt teatava aja?

b) Kui vastus küsimusele 2a on jaatav, siis milliseid nõudeid võib seadusliku elamise kestuse osas kehtestada?

3. Kui vastus küsimusele 2a on jaatav, siis kas vahistamismäärust täitev liikmesriik võib lisaks seadusliku elamise kestuse osas kehtivatele nõuetele kehtestada täiendavaid haldusnõudeid, nagu alalise elamisloa omamise nõue?

4. Kas riiklik meede, millega määratakse kindlaks tingimused, mille esinemise korral keeldub vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusasutus vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks välja antud Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kuulub EÜ asutamislepingu (esemelisse) kohaldamisalasse?

5. Kas seetõttu, et

– OLW artikli 6 lõiked 2 ja 5 sisaldavad regulatsiooni, millega võrdsustatakse Madalmaade kodanikega isikud, kes ei ole Madalmaade kodanikud, kuid kellel on alaline elamisluba Madalmaade territooriumil elamiseks,

ning

– kirjeldatud regulatsioon viib selleni, et sellise isikute grupi puhul tuleb üleandmisest keelduda, kui Euroopa vahistamismäärus on välja antud jõustunud vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks,

on OLW artikli 6 lõigete 2 ja 5 näol tegemist EÜ artiklis 12 keelatud diskrimineerimisega, kuna samasugust võrdsustamist ei toimu teiste liikmesriikide kodanike puhul, kellel on elamisõigus EÜ artikli 18 lõike 1 alusel ja kes ei kaota seda elamisõigust neile jõustunud kohtuotsusega mõistetud vabadusekaotusliku karistuse tõttu, kuid kellel puudub Madalmaade alaline elamisluba?”

Eelotsuse küsimused

40 Kõigepealt tuleb meenutada, et nagu ilmneb käesoleva otsuse punktist 3, on Euroopa Kohus käesoleval juhul pädev otsustama raamotsuse 2002/584 tõlgendamise üle EL artikli 35 alusel.

41 Teiseks tuleb täpsustada, et raamotsuse artiklist 32 tuleneb, et taotluste suhtes, mis esitatakse põhikohtuasjaga sarnaste tegude puhul, mis on toime pandud enne raamotsuse ülevõtmistähtaja (1. jaanuar 2004) möödumist, kohaldatakse raamotsust juhul, kui täitev liikmesriik ei ole teinud avaldust, et ta jätkab nende taotluste läbivaatamist enne seda kuupäeva kohaldatava väljaandmissüsteemi kohaselt. Vaidlust ei ole selles, et Madalmaade Kuningriik ei ole niisugust avaldust teinud.

Neljasküsimus

42 Neljanda küsimusega, mida tuleb esimesena käsitleda, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas liikmesriigi kodanik, kes elab seaduslikult teises liikmesriigis, võib tugineda EÜ artikli 12 esimesele lõigule, et vaidlustada siseriiklik õigusakt, nagu OLW, mis näeb ette tingimused, mille korral pädev õigusasutus võib keelduda vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks välja antud Euroopa vahistamismääruse täitmisest.

43 Sellega seoses tuleb sedastada, et kuigi EÜ artikli 12 esimene lõik keelab EÜ asutamislepingu kohaldamisalas – ilma, et see mõjutaks selles ette nähtud erisätete kohaldamist – igasuguse kodakondsuse alusel diskrimineerimise, võeti raamotsus 2002/584 vastu EL lepingu, mitte aga EÜ asutamislepingu alusel.

44 Siiski ei saa sellest järeldusest tuletada, et EL lepinguga seotud akti rakendamiseks võetud liikmesriigi meetmete õiguspärasust ei kontrollita diskrimineerimiskeelu põhimõtet arvestades.

45 Nimelt ei saa liikmesriigid raamotsuse rakendamisega seoses kahjustada ühenduse õigust, eeskätt EÜ asutamislepingu sätteid, mis reguleerivad kõigile liidu kodanikele tagatud vabadust vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil.

46 Käesoleval juhul tuleb tõdeda, et selline olukord, milles on D. Wolzenburg, kuulub liidu kodanike õiguse vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil kohaldamisalasse ja on seega EÜ asutamislepingu kohaldamisalas. Madalmaadesse elama asudes teostas ta EÜ artikli 18 lõikega 1 kõigile liidu kodanikele tagatud õigust vabalt liikuda ja elada muu kui selle liikmesriigi territooriumil, mille kodanik ta on.

47 Seega tuleb neljandale küsimusele vastata, et liikmesriigi kodanik, kes elab seaduslikult teises liikmesriigis, võib tugineda EÜ artikli 12 esimesele lõigule, et vaidlustada siseriiklik õigusakt, nagu OLW, mis näeb ette tingimused, mille korral

pädev õigusasutus võib keelduda vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks välja antud Euroopa vahistamismääruse täitmisest.

Kolmas küsimus

48 Kolmanda küsimusega, mida tuleb teisena käsitleda, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et täitev liikmesriik võib lisaks selles riigis elamise kestuse tingimusele esitada Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtliku aluse kohaldamiseks täiendavaid haldusnõudeid, nagu alalise elamisloa omamise nõue.

49 Sellega seoses on direktiivi 2004/38 artikli 16 lõikes 1 otsesõnu sätestatud, et liidu kodanik, kes on elanud vastuvõtvast liikmesriigis seaduslikult ja pidevalt viis järjestikust aastat, saab seal alalise elamisõiguse.

50 Nimetatud direktiivi artikliga 19 ei nõuta liidu kodanikelt, kes on sama direktiivi artikli 16 alusel omandanud alalise elamisõiguse teise liikmesriigi territooriumil, et neil peab olema alaline elamisluba.

51 Need sätted näevad teises liikmesriigis viis järjestikust aastat elanud liidu kodanike osas ette üksnes nende taotlusel dokumendi väljastamise, mis tõendab nende seal elamise alalisust, ilma et selline formaalsus oleks kohustuslik. Sellisel dokumendil on vaid deklaratiivne ja tõendav väärtus, ilma et ta oleks konstitutiivne (vt selle kohta 12. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-85/96: Martínez Sala, EKL 1998, lk I-2691, punkt 53).

52 Sellest tuleneb, et täiendav haldusnõue, nagu Vw artikli 21 tähenduses alaline elamisluba, ei saa liidu kodaniku puhul olla eelnev tingimus raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 esitatud Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtliku aluse kohaldamiseks.

53 Seega tuleb kolmandale küsimusele vastata, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et liidu kodaniku puhul ei või vahistamismäärust täitev liikmesriik lisaks selles riigis elamise kestuse tingimusele esitada Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtliku aluse kohaldamiseks täiendavaid haldusnõudeid, nagu alalise elamisloa omamise nõue.

Viies küsimus

54 Kolmandale küsimusele antud vastust silmas pidades tuleb järeldada, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas EÜ artikli 12 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusnorm, mis raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 rakendades kohustab selle riigi pädevat õigusasutust keelduma Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui see on tehtud selle riigi kodaniku suhtes, samas kui EÜ artikli 18 lõike 1 alusel seal elava teise liikmesriigi kodaniku puhul sõltub selline keeldumine tingimusest, et tagaotsitav isik on selles vahistamismäärust täitvas liikmesriigis seaduslikult ja pidevalt viis järjestikust aastat elanud.

55 Sellele küsimusele vastamiseks tuleb kõigepealt esitada mõned tähelepanekud raamotsuse 2002/584, eeskätt selle artikli 4 punktis 6 kehtestatud üleandmissüsteemi kohta.

56 Eeskätt viidatud raamotsuse artikli 1 lõigetest 1 ja 2 ning põhjendustest 5 ja 7 nähtub, et raamotsuse eesmärk on asendada liikmesriikidevaheline mitmepoolne väljaandmissüsteem vastastikuse tunnustamise põhimõttel rajaneva õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks (vt 17. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-66/08: Kozłowski, EKL 2008, lk I-6041, punkt 31).

57 Vastastikuse tunnustamise põhimõttest, mis on raamotsuse 2002/584 ülesehituse alus, tuleneb selle artikli 1 lõike 2 kohaselt, et liikmesriigid peavad põhimõtteliselt Euroopa vahistamismääruse täitma. See tähendab, et välja arvatud nimetatud raamotsuse artiklis 3 sätestatud kohustusliku täitmata jätmise olukord, võivad liikmesriigid keelduda vahistamismäärust täitmast ainult raamotsuse artiklis 4 loetletud juhtudel (vt 1. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-388/08 PPU: Leymann ja Pustovarov, EKL 2008, lk I-8993, punkt 51).

58 Sellest tuleneb, et kui siseriiklik seadusandja teeb nimetatud raamotsuse artiklis 4 esitatud võimaluste alusel valiku piirata olukordi, kus tema täitev õigusasutus võib keelduda tagaotsitavat isikut üle andmast, siis see üksnes tugevdab selle raamotsusega kehtestatud üleandmissüsteemi vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala toetuseks.

59 Kuna sellised õigusnormid nimelt piiravad olukordi, milles täitev õigusasutus võib keelduda täitmast Euroopa vahistamismäärust, siis need kergendavad tagaotsitavate isikute üleandmist vastavalt raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõikes 2 kehtestatud vastastikuse tunnustamise põhimõttele, mis on selle raamotsusega kehtestatud põhireegel.

60 Seda põhireeglit silmas pidades esitatakse raamotsuse artiklis 4 Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlikud alused, mis võivad õigustada seda, et täitvas liikmesriigis keeldub pädev asutus sellist määrust täitmast.

61 Liikmesriikidel on raamotsuse 2002/584 artikli 4, eeskätt eelotsusetaotluses käsitletud punkti 6 rakendamisel tingimata teatav kaalutlusruum.

62 Sellega seoses tuleb rõhutada, et kuigi nii raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 sätestatud täitmata jätmise vabatahtliku aluse kui ka selle otsuse artikli 5 punkti 3 eesmärk on suurendada tagaotsitava isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni tõenäosust pärast seda, kui viimane on talle mõistetud karistuse ära kandnud (vt eespool punktis 45 viidatud Kozłowski kohtuotsus), siis ei saa see eesmärk, olgugi et oluline, välistada seda, et liikmesriigid piiravad raamotsuse rakendamisel selle artikli 1 lõikes 2 esitatud põhireegli tähenduses olukordi, mille puhul peab olema võimalik keelduda andmast üle isikut, kelle kohta kehtib viidatud artikli 4 punkt 6.

63 Mis puudutab seejärel küsimust, kas põhikohtuasjas käsitletud õigusnormides kehtestatud viie järjestikuse aasta jooksul riigis elamise tingimus on vastuolus kodakondsuse alusel mittediskrimineerimise põhimõttega, siis tuleb meenutada, et see põhimõte nõuab, et sarnaseid olukordi ei koheldaks erinevalt ja et erinevaid olukordi ei

koheldaks sarnaselt, välja arvatud juhul, kui selline kohtlemine on objektiivselt põhjendatud (vt 3. mai 2007. aasta otsus kohtuasjas C-303/05: *Advocaten voor de Wereld*, EKL 2007, lk I-3633, punkt 56).

64 Eelotsusetaotlusest ilmneb, et vahistamismääruse teinud õigusasutusele keeldutakse Madalmaade kodaniku üleandmisest vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks, mis on mõistetud lõpliku kohtuotsusega, samas kui muude liikmesriikide kui Madalmaade Kuningriigi kodanike puhul sõltub selline keeldumine tingimusest, et need isikud on järjest viis aastat Madalmaades seaduslikult elanud. Seega tuleb uurida, kas teiste liikmesriikide kodanike erinev kohtlemine on objektiivselt õigustatud.

65 Sellega seoses märgib Madalmaade valitsus, et olles täheldanud nende isikute üleandmise praktikas, kes ei ole Madalmaade Kuningriigi kodanikud, väga loomingulisi argumente, mille alusel need isikud on üritanud tõendada oma seost Madalmaade ühiskonnaga, soovis liikmesriigi seadusandja OLW artikli 6 lõigetes 2 ja 5 väljendada konkreetselt ja objektiivsete kriteeriumide alusel nõuet, et need isikud peavad Madalmaades püsivalt elama.

66 Selle valitsuse arvates on liikmesriigil õigus vähemalt viieaastase elamisnõude alusel tagada, et keeldutakse ainult selliste tagaotsitavate isikute suhtes esitatud Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kellel on Madalmaades tegelik tulevikuperspektiiv. Seega on õiguspärane nõuda tegelikku seost tagaotsitava isiku ja selle ühiskonna vahel, kuhu ta soovib taasintegreeruda pärast riigis karistuse kandmist.

67 Tuleb rõhutada, nagu märgiti juba käesoleva kohtuotsuse punktis 62, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 sätestatud täitmata jätmise vabatahtliku aluse eesmärk on suurendada tagaotsitava isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni tõenäosust pärast seda, kui viimane on talle mõistetud karistuse ära kandnud. Seega võib täitev liikmesriik seaduslikult taotleda sellist eesmärki nende isikute puhul, kes on nimetatud liikmesriigi ühiskonda kindlalt integreerunud.

68 Käesolevas asjas võib ühest küljest oma kodanikelt pelga kodakondsuse nõuet ja teisest küljest teiste liikmesriikide kodanike puhul pidevalt viie järjestikuse aasta jooksul elamise tingimust lugeda sellisteks, mis võivad tagada, et tagaotsitav isik on piisavalt integreerunud vahistamismäärust täitva liikmesriigi ühiskonda. Seevastu selline ühenduse kodanik, kellel ei ole vahistamismäärust täitva liikmesriigi kodakondsust ja kes ei ole selle liikmesriigi territooriumil pidevalt kindla ajavahemiku jooksul elanud, omab üldiselt rohkem seoseid oma päritoluliikmesriigiga kui vahistamismäärust täitva liikmesriigiga.

69 Madalmaade õigusnormides ette nähtud erineva kohtlemise õigustatus ühenduse õiguse seisukohalt eeldab veel seda, et tingimus oleks siseriiklikus õiguses taotletava õiguspärase eesmärgiga proportsionaalne. See tingimus ei või minna eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale (vt 18. novembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-158/07: *Förster*, EKL 2008, lk I-8507, punkt 53).

70 Sellega seoses võib järeldada, et riigi kodaniku suhtes tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmist käsitlev reegel ei näi olevat ülemäärane. Nimelt on riigi kodanikul oma päritoluriigiga selline seos, mis tagab ta sotsiaalse rehabilitatsiooni pärast talle mõistetud karistuse täitmist selles riigis. Lisaks ei saa mittekodanikele

kehtestatud tingimust, mille kohaselt nad peavad viie järjestikuse aasta jooksul riigis pidevalt elama, samuti lugeda ülemääraseks, arvestades eelkõige nõudeid, mis on vajalikud, et täita vahistamismäärust täitvasse liikmesriiki mittekodanike integreerumise nõuet.

71 Sellega seoses tuleb märkida, nagu tegid eeskätt Madalmaade ja Austria valitsus, et see viie järjestikuse aasta jooksul pidevalt elamise tingimus määrati nimelt kui periood, mille järel liidu kodanikud saavad vastuvõtva riigi territooriumil alalise elamisõiguse – see ilmneb ka direktiivi 2004/38 põhjendusest 17 ja artiklist 16.

72 Lisaks tuleb meenutada, et kuigi raamotsus 2008/909 ei ole põhikohtuasjas kohaldatav, on selle artikli 4 lõike 7 punkti a raames liikmesriikidel võimalik veelgi lihtsustada kohtuotsuse edastamist, kui süüdimõistatud isik elab ja on seaduslikult elanud vahistamismäärust täitvas riigis pidevalt vähemalt viis aastat ning tal on seal alalise elamise õigus.

73 Seega tuleb sedastada, et viie järjestikuse aasta jooksul riigis elamise tingimus, nagu põhikohtuasjas arutlusel olevates siseriiklikes õigusnormides on ette nähtud, ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik saavutamaks seatud eesmärgi tagada teiste liikmesriikide kodanikest tagaotsitavate isikute kindel integratsioon vahistamismäärust täitvasse liikmesriiki.

74 Eelnevat silmas pidades tuleb viiendale küsimusele vastata, et EÜ artikli 12 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusnorm, mille kohaselt selle riigi pädev õigusasutus keeldub vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks välja antud Euroopa vahistamismääruse täitmise, kui see on tehtud selle riigi kodaniku suhtes, samas kui EÜ artikli 18 lõike 1 alusel seal elava teise liikmesriigi kodaniku puhul sõltub selline keeldumine tingimusest, et tagaotsitav isik on selles vahistamismäärust täitvas liikmesriigis seaduslikult ja pidevalt viis järjestikust aastat elanud.

Esimene ja teine küsimus

75 Esimese ja teise küsimusega, mida tuleb koos käsitleda, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kui kaua peavad teise liikmesriigi kodanikud, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, elama vahistamismäärust täitva liikmesriigi territooriumil, et neile võiks kohaldada raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6.

76 Tuleb märkida, et kui liikmesriik on rakendanud nimetatud artikli 4 punkti 6, sätestamata siiski selle sätte kohaldamise eritingimusi, siis on vahistamismäärust täitev õigusasutus kohustatud andma olukorrale üldhinnangu, et määrata esiteks kindlaks, kas see säte on kohaldatav kõnesoleva isiku suhtes. Tagaotsitavat isikut iseloomustavatel üksikutel asjaoludel, näiteks tema elamise kestus kõnealuses liikmesriigis, ei ole üksikuna põhimõtteliselt määravat tähtsust (vt selle kohta eespool viidatud Kozłowski kohtuotsus, punkt 49).

77 Põhikohtuasjas, kus ei ole vaidlust selles, et üksnes olukorras, kui teise liikmesriigi kodanikust tagaotsitav isik on elanud vahistamismäärust täitva liikmesriigi territooriumil vähemalt viis aastat, ei täideta Euroopa vahistamismäärust, ei ole vastus

neile küsimustele enam õigustatud, kuna riigis teatud aja elamise tingimus tugineb asjaomase liikmesriigi kaalutusõigusele, mille talle annab raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkt 6, ning seda tuleb lugeda EÜ artikliga 12 kokkusobivaks.

78 Sellega seoses tuleneb viiendale küsimusele antud vastusest, et EÜ artikliga 12 ei ole vastuolus vahistamismäärust täitva liikmesriigi siseriiklikus õiguses kehtestatud tingimus, et teise liikmesriigi kodanikest tagaotsitavad isikud peavad olema esimese liikmesriigi territooriumil viis aastat elanud, et esimese liikmesriigi vahistamismäärust täitev õigusasutus keelduks nimetatud raamotsuse artikli 4 punkti 6 alusel neid isikuid üle andmast.

79 Neil asjaoludel ei ole kahele esimesele eelotsuse küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

80 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. **Liikmesriigi kodanik, kes elab seaduslikult teises liikmesriigis, võib tugineda EÜ artikli 12 esimesele lõigule, et vaidlustada siseriiklik õigusakt, nagu 29. aprilli 2004. aasta üleandmisseadus (Overleveringswet), mis näeb ette tingimused, mille korral pädev õigusasutus võib keelduda vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks välja antud Euroopa vahistamismääruse täitmisest.**

2. **Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta artikli 4 punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et liidu kodaniku puhul ei või vahistamismäärust täitev liikmesriik lisaks selles riigis elamise kestuse tingimusele esitada Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtliku aluse kohaldamiseks täiendavaid haldusnõudeid, nagu alalise elamisloa omamise nõue.**

3. **EÜ artikli 12 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusnorm, mille kohaselt selle riigi pädev õigusasutus keeldub vabadusekaotusliku karistuse täitmiseks välja antud Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui see on tehtud selle riigi kodaniku suhtes, samas kui EÜ artikli 18 lõike 1 alusel seal elava teise liikmesriigi kodaniku puhul sõltub selline keeldumine tingimusest, et tagaotsitav isik on selles vahistamismäärust täitvas liikmesriigis seaduslikult ja pidevalt viis järjestikust aastat elanud.**

Allkirjad

* Kohtumenetluse keel: hollandi.